

SISÄASIOIDEN PÄÄOSASTO
OSASTO B: RAKENNE- JA KOHEESIOPOLITIIKKA
KALATALOUS

**POHJANMERELLÄ PYYDETTÄVÄN
HIETAKATKARAVUN KALASTUS**

YHTEENVETO

Tutkimus toteutettiin Euroopan parlamentin kalatalousvaliokunnan pyynnöstä.

TEKIJÄT

A.N.D. International (Dominique AVIAT, Cecile DIAMANTIS)
Johann Heinrich von Thünen-Institut (Thomas NEUDECKER, Jörg BERKENHAGEN, Milan MÜLLER)

VASTAAVA HALLINTOVIRKAMIES

Jesús IBORRA MARTÍN
Rakenne- ja koheesiopolitiikan toimialayksikkö
Euroopan parlamentti
Sähköposti: ipoldepb@europarl.europa.eu

TOIMITUSSIHTEERIT:

Virginija KELMELYTE

KIELIVERSIOT

Alkuperäiskappale: EN
Käännökset: DE, ES, FR, IT, PT
Tiivistelmä: BG, CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, SV.

TIETOJA JULKAISIJASTA

Yhteydenotot toimialayksikköön tai sen kuukausitiedotteen tilaaminen:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Käsikirjoitus valmistui helmikuussa 2011.
© Euroopan parlamentti, Bryssel, 2011.

Asiakirja on Internetissä osoitteessa
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

VASTUUVAPAUSLAUSEKE

Tässä asiakirjassa esitetyt mielipiteet ovat tekijöiden omia mielipiteitä eivätkä välttämättä edusta Euroopan parlamentin virallista kantaa.

Kopiointi ja kääntäminen ei-kaupallisiin tarkoituksiin on sallittu, kun lähde mainitaan ja tutkimuksen laatijalle toimitetaan etukäteen kopio julkaisusta.

SISÄASIOIDEN PÄÄOSASTO
OSASTO B: RAKENNE- JA KOHEESIOPOLITIIKKA
KALATALOUS

**POHJANMERELLÄ PYYDETTÄVÄN
HIETAKATKARAVUN KALASTUS**

YHTEENVETO

Tiivistelmä

Tutkimuksen tavoitteena on esittää Euroopan parlamentin kalatalousvaliokunnan jäsenille selkeä kuvaus Pohjanmerellä pyydetävän hietakatkaravun (*Crangon crangon*) kalastuksesta ja markkinoista Alankomaissa, Saksassa ja Tanskassa.

Tutkimus on laadittu tiedotusasiakirjan muodossa. Siinä tarkastellaan tuotantoon (tuotannon taloudellinen ja sosiaalinen merkitys, kalastuslaivastojen kannattavuus, ympäristöön kohdistuvat vaikutukset) ja markkinointiin liittyviä kysymyksiä (teollisuuden organisaatio, suurten tukkumyyjien ja jalostajien asema, alalla noudatettavat hinnat ja marginaalit) ja kuvaillaan yhteisen markkinajärjestelyn soveltamista hietakatkaravun pyyntiin.

YHTEENVETO

Taustaa

Hietakatkaravun pyyntiin on tällä hetkellä syytä kiinnittää erityistä huomiota ainakin neljästä syystä, joita ovat:

- Alan taloudellinen ja sosiaalinen merkitys: kolmessa jäsenvaltiossa (Alankomaat, Saksa, Tanska), joiden osuus Pohjanmeren hietakatkaravun kokonaistuotannosta on 95 prosenttia, kalastusteollisuudella on suuri taloudellinen ja sosiaalinen merkitys (laivasto koostuu yli 500 kalastusaluksesta). Hietakatkarapua on pyydetty jo kauan, ja sillä on huomattava taloudellinen merkitys näiden valtioiden kalastusalan kannalta. Pyynti on myös merkittävässä asemassa kyseisten alueiden matkailualan ja identiteetin kannalta.
- Sosiaalinen ja ekologinen keskustelu: Maailman luonnonsäätiön ja *North Sea Foundation* -säätiön kaltaiset luonnonsuojelujärjestöt ovat sijoittaneet hietakatkaravun laatimansa kalanostajan oppaan vihreään sarakkeeseen kannan arvioinnin osalta, koska laji ei ole uhanalainen ja on kärsinyt pyynnistä suhteellisen vähän. Nämä kansalaisjärjestöt ovat kuitenkin huolestuneita sivusaaliista (erityisesti keskenkasvuisista kampeloista) ja vahingoista, joita puomitroolit aiheuttavat merenpohjalle.
- Yhteisen kalastuspolitiikan ja yhteisen markkinajärjestelyn meneillään oleva uudistus: kalastustuotteiden yhteinen markkinajärjestely tarjoaa välineitä (tuottajajärjestöt, alojen väliset organisaatiot, interventiomekanismit, hintaoppaat, kauppajärjestelmä) ja sidosryhmät ovat hyödyntäneet osaa niistä. Jotkin välineet ovat osoittautuneet tehottomiksi tai jääneet tehottomalle käytölle.
- Alankomaiden kilpailuviranomainen katsoi, että Pohjanmeren katkarapuja koskevista kalakiintiöistä ja vähimmäishinnoista tehdyt sopimukset sekä sopimukset, joiden nojalla uudet toimijat oli mahdollista sulkea järjestelyjen ulkopuolelle, eivät olleet yhteistä markkinajärjestelyä koskevan asetuksen mukaisia ja että ne olivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja kilpailulain 6 jakson vastaisia. Kilpailuviranomainen langetti sakkoja kolmen jäsenvaltion tuottajajärjestöille sekä tukkumyyjille. Tapausta ei ole vielä ratkaistu lopullisesti.

Tavoite

Tämän tutkimuksen tavoitteena on esittää Euroopan parlamentin kalatalousvaliokunnan jäsenille selkeä kuvaus Pohjanmerellä pyydetävän hietakatkaravun (*Crangon crangon*) kalastuksesta ja markkinoista Alankomaissa, Saksassa ja Tanskassa.

Tutkimus on laadittu jäsenille tarkoitettuna tiedotusasiakirjana ja se on jaettu kahteen osaan.

Ensimmäisessä osassa kuvaillaan kalastusta ja erityisesti

- Pohjanmerellä pyydettävän hietakatkaravun tuotannon kehittymistä valtioittain
- teollisuudenalan taloudellista ja sosiaalista merkitystä valtioittain
- kalastuslaivastojen (erityisesti puomitrooleja käyttävien laivastojen) taloudellista suorituskykyä kyseisellä kalatalouden alalla
- Pohjanmerellä toteutettavan pohjakalojen puomitroolauksen vaikutusta ympäristöön
- hietakatkaravun pyynnin hallintaa.

Toisessa osassa kuvaillaan markkinoita ja yhteisen markkinajärjestelyn soveltamista hietakatkaravun pyyntiin, mukaan lukien

- hinta- ja interventioitoimenpiteet
- yksipuolisen tullitariffien väliaikaisen keskeyttämisen mahdollinen vaikutus toiseen katkarapulajiin (*Pandalus borealis*)
- tuottajajärjestöt
- sääntöjen soveltamisalan laajentaminen
- alojen välisen organisaation luomista koskevat mahdollisuudet.

Toisessa osassa kuvaillaan myös teollisuudenalan organisaatiota ja kilpailuviranomaisten alullepanemia menettelyjä. Lisäksi annetaan tietoa Pohjanmerellä toteutettavan hietakatkaravun pyynnin tilasta ja näkymistä, jotka liittyvät MSC-sertifikaattiin.

Havainnot

Kolmen tarkasteltavana olevan jäsenvaltion osuus unionin kokonaistuotannosta on 95 prosenttia. Suurin tuottaja on Alankomaat (47 prosenttia EU:n kokonaistuotannosta), jonka jälkeen seuraavat Saksa (38 prosenttia) ja Tanska (9 prosenttia).

Alankomailla on tehokkaimmat alukset, jotka lisäksi harjoittavat jatkuvaa pyyntiä ja saavuttavat korkeimmat puretut keskisaaliit alusta kohden (105 tonnia vuonna 2010). Tanskalla on hyvin tehokas laivasto, joka muodostuu enimmäkseen uudenaikaisista aluksista ja joka noudattaa tehokkaita kalastusjärjestelmiä. Saksan laivasto koostuu suurelta osin pienemmistä ja vanhemmista aluksista, jotka noudattavat selvää kausittaista kalastustoimintamallia ja harjoittavat vain vähän talvikalastusta.

Hietakatkarapu kuuluu (arvoltaan) viiden tärkeimmän lajin joukkoon Alankomaiden ja Saksan laivaston kannalta. Alankomaiden ja Saksan puomitroolarit, jotka kuuluvat pituudeltaan 12–24 metriä olevien alusten luokkaan, ovat lähes täysin riippuvaisia hietakatkaravun pyynnistä saatavista tuloista. Tanskalaiset puomitroolarit pyytävät samoin ensisijaisesti hietakatkarapua mutta osittain myös kampelaa, ja ne pystyvät tarvittaessa pyytämään tuulenkala.

Alankomaalaiset ja saksalaiset alukset harjoittavat pyyntiä koko rannikon pituudelta ja ovat tärkeässä asemassa matkailun kannalta, koska ne kuuluvat osana viehättävään satamamaisemaan.

Laivaston nykyisen kokoonpanon (500 alusta) vuoksi katkaravun pyynti ei ole kannattavaa, koska katkaravun ensimmäinen myyntihinta (*first sale price*) on alle 2,75 euroa/kg (olettaen, että kaasuöljyn hinta on 0,60 euroa/kg). Jos laivastoa supistettaisiin 375 alukseen, kannattavuusraja olisi 2,31 euroa/kg.

Kannat ovat tällä hetkellä suurikokoisia eivätkä osoita ylikalastuksen merkkejä.

Kolmessa jäsenvaltiossa on kehitetty prosessinhallintaa koskevia suunnitelmia, jotka liittyvät MSC-sertifikaattiin. Niitä ei ole vielä saatettu päätökseen ja on todennäköistä, että niihin tehdään vielä muutoksia.

Kaksi alankomaalaista yritystä, *Heiploeg* ja *Klaas Puul*, jotka ostavat vuosittain noin 30 000 tonnia hietakatkarapua, hallitsevat 80:tä prosenttia EU:n markkinoista. Hietakatkaravun pyynti vaikuttaa jalostajien kannalta tuottoisalta toiminnalta.

Hietakatkaravut kuljetetaan 14 päivän aikana Marokkoon kuorittaviksi. Tuotteen säilyvyys taataan käyttämällä runsaasti säilöntäaineita (kuten bentsoehappoa ja sorbiinihappoa).

Suurimmat kuluttajamarkkinat ovat Belgiassa (yli puolet EU:n hietakatkaravun kokonaismarkkinoista), jonka jälkeen seuraavat Alankomaat ja Saksa. Kuoritut katkaravut muodostavat yli 90 prosenttia markkinoista. Suurimmat kuorimattomien katkarapujen markkinat ovat Ranskassa ja sen jälkeen Belgiassa.

Päätelmät

Hietakatkaravun markkinoilla vallitseva tilanne on selvästi huonontunut viime kuukausina. Kalastajat ovat joutuneet siirtymään pyytämään katkarapuja kalojen sijaan niiden (merianturan, punakampelan, turskan, kampelan) alhaisten huutokauppahintojen vuoksi. Tämä on johtanut hietakatkaravun ylituotantoon ja hinnan alenemiseen, varsinkin, kun kyseisten kalastajien, joilla on lupa pyytää sekä katkarapuja että kaloja, pyyntikapasiteetti kasvaa. Tiedetyt toimet (kuten jalostuslaitoksien saartaminen) osoittivat vuonna 2010, että kalastajat ovat huolestuneita jalostajien hallussa olevasta vallasta. Yhteisen markkinajärjestelyn välineillä ei ole onnistuttu estämään tilanteen huononemista ja **useimmat katkaravun pyyntialukset ovat kannattamattomia** kalastajille vuoden 2011 alussa maksetun hinnan vuoksi.

Ylituotanto on vaikuttanut kielteisesti myös lopullisen tuotteen laatuun: suuria määriä hietakatkarapuja pakastetaan, minkä jälkeen ne sulatetaan ja sekoitetaan tuoreiden katkarapujen kanssa.

Yhteisen markkinajärjestelyn soveltaminen on vaikuttanut hyvin vähän hietakatkaravun markkinoihin.

Hintajärjestely (ohjehinta, vetäytymishinta) ei estänyt hintoja romahtamasta loppuvuoden 2010 ja alkuvuoden 2011 välisenä aikana.

Katkaravun pyyntiä harjoittavat tuottajajärjestöt ovat hyödyntäneet hyvin vähän vetäytymisvälinettä ja sitä hyödyntäneet tuottajajärjestöt ovat olleet lähes yksinomaan tanskalaisia. Vetäytymisvälinettä hyödynnettiin 0,66 prosentissa EU:ssa vuonna 2009 toteutetuista lastin purkamista koskevista toimista.

Säännökset, jotka koskevat yksipuolisen yhteisön tullikiintiön avaamista ja sen hallintaa pohjankatkaravun pyynnin alalla (20 000 tonnia vuodessa 0 prosentin tullitariffilla), eivät vaikuta hietakatkaravun pyyntiin, koska *pandalus*- ja *crangon*-katkarapujen markkinaosuudet ovat toisistaan riippumattomia.

Hietakatkaravun kalastajien järjestäytymisaste on varsin korkea (88 prosenttia EU:ssa) mutta tuottajajärjestöjen väliset kiistat (Saksassa ja Alankomaissa) ja kilpailuviranomaista kohtaan tunnettu pelko rajoittavat merkittävästi tuottajajärjestöjen toimintaa.

Vähittäismyyntivaiheessa pienissä pakkauksissa myytävien hietakatkarapujen hinta nousee tasolle, jonka ansiosta **jalostajien ja vähittäismyyjien toiminta on kannattavaa**. Suurten jalostusyriyksen kokonaistoiminnasta 25–30-prosenttia muodostuu hietakatkaravun jalostuksesta ja loput trooppisten katkarapujen jalostuksesta hietakatkaravun ollessa kuitenkin tuote, joka mahdollistaa suurimman liikkumavaran.

Hietakatkarapukanta on edelleen hyvä kansalaisjärjestöjen mukaan, jotka kritisoivat sivusaaliita ja "pohjakosketukseen" perustuvia kalastustekniikkoja. Viime vuosien pyyntimäärät (noin 35 000 tonnia) eivät vaaranna kantaa.

MSC-sertifiointi, suurimpia sallittuja saaliita koskeva järjestelmä ja kiintiöjärjestelmä ovat tärkeimpiä kalastajajärjestöjen ehdottamia ratkaisuja talouskriisistä selviämiseksi.

Kolmessa tarkasteltavana olevassa jäsenvaltiossa laaditaan hallintasuunnitelmia, mutta koska kaikkien kalastajien tai ainakin suurimman osan heistä olisi toimittava samanlaisten järjestelmien alaisuudessa, tuotteita ei erotella markkinoilla, minkä vuoksi merkinnöistä johtuva hinnannousu on kyseenalainen toimi. Merkintöjen olisi kuitenkin taattava pääsy markkinoille pitkällä aikavälillä, koska suuret vähittäismyyntiyritykset aikovat lopettaa lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sellaisten kalastustuotteiden myymisen, jotka eivät ole MSC-sertifioituja. Alankomaissa ministeriön myöntämien katkaravun pyyntilupien edellytyksenä on MSC-sertifikaatin hallussapito.

Lienee helppo pyytää samansuuruisia katkarapusaaliita, vaikka laivaston kokoa supistettaisiin 25 prosenttia.

Suosituks

Hietakatkarapujen pois heittämistä on mahdollista vähentää eri keinoin:

- mukauttamalla verkkojen silmäkokoja hietakatkaravun kaupalliseen kokoon nähden eli laajentamalla silmäkokoja merkittävästi yli lain nojalla hyväksyttävän 16 millimetrin, mahdollisesti 22–24 millimetriin
- korvaamalla verkkojen perinteiset vinoneliösilmit neliösilmillä peräosassa; neliösilmit vähentävät sivusaaliina pyydettyjen pienien pyöreiden kalojen (tokot, kuoret ja niin edelleen) määrää ja voivat osaltaan vähentää vinoneliösilmäisiin verkkoihin jäävien pienikokoisten kampelalajien määrää
- käyttämällä huntuverkkoja (*veil nets*) suurimman osan aikaa (vähemmän tai ei lainkaan poikkeuksia)
- parantamalla pois heitettyjen kalojen eloonjäämistä
- välttämällä matalia vesiä (esimerkiksi 0–3 metriä)
- vähentämällä kalastustoimintaa kesäkuusta elokuuhun.

Suurimmista sallituista saaliista keskustellaan kalastajien keskuudessa ja tuottajajärjestöissä ja keskusteluja **olisi syvennettävä**. Suosittelemme erityisesti sosiaalisten ja taloudellisten seurauksien yksityiskohtaista tarkastelua.

Alalla vallitsevat taloudelliset ongelmat liittyvät kalastajille maksettuihin hintoihin, joiden vuoksi katkaravun pyytäminen on ollut kannattamatonta kuluneella kaudella, ja laivaston kokoon; laivastojen katsotaan olevan liian suuria erityisesti Alankomaissa, joissa useimmilla kalastusalueilla on noudatettava Natura 2000 -ohjelman periaatteita. Mikäli **laivastoa supistetaan 25 prosenttia**, ensimmäinen kalastajien kannalta kannattava myyntihinta olisi 0,43 euroa alhaisempi.

Pyydettyjen **katkarapujen laatua on edelleen mahdollista parantaa** (aluksilla vallitsevat hygieniaolot, keittoajan optimointi, elintarviketeollisuuden rasvan käyttö) ja johtava jalostusyrittäjä on aloittanut laadun perusteella määräytyvän maksuohjelman (parhaasta laadusta maksetaan 0,50 euron palkkio kilogrammalta). **Kalastajille tarkoitettujen yksinkertaisten käytäntöjen kehittäminen** lienee hyvä keino taata paremmat hinnat.

Meneillään olevat MSC-sertifiointiprosessit on tarkoitus saattaa päätökseen vuonna 2011 tai vuoden 2012 alussa, millä taataan turva alan loppupään toimijoille.